HARBIY XIZMATCHILARNI DRON OPERATORI LAVOZIMIGA TANLASHNING IJTIMOIY MEZONLARI

Sherqulov Olmurod Abdusattarovich
O'zbekiston Respublikasi DXX Chegara Qo'shinlari 9785 harbiy qism katta o'qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23563560

Annotatsiya: Mazkur tezisda harbiy xizmatchilarni dron operatori lavozimiga tanlashning ijtimoiy mezonlari tahlil qilingan. Zamonaviy harbiy texnologiyalarning rivojlanishi natijasida dron operatorlariga qo'yiladigan kasbiy talablar kengayib bormoqda. Tadqiqotda kasbiy motivatsiya, jamoada ishlash qobiliyati, mas'uliyat, ijtimoiy moslashuv va kasbiy yo'nalganlik kabi mezonlarning ahamiyati yoritilgan. Dron operatorlarini tanlashda kompleks sotsiologik yondashuv zarurligi asoslangan.

Tayanch so'zlar: dron operatori, harbiy xizmatchi, kasbiy tanlash, ijtimoiy mezonlar, kasbiy motivatsiya, kasbiy moslashuv, harbiy jamoa, kasbiy yo'nalganlik.

Аннотация: В тезисе анализируются социальные критерии отбора военнослужащих на должность оператора беспилотного летательного аппарата. Развитие современных военных технологий расширяет профессиональные требования к операторам. Рассматривается значение профессиональной мотивации, ответственности, способности к командной работе, социальной адаптации и профессиональной направленности. Обосновывается необходимость комплексного социологического подхода к отбору операторов БПЛА.

Ключевые слова: оператор БПЛА, военнослужащий, профессиональный отбор, социальные критерии, профессиональная мотивация, профессиональная адаптация, воинский коллектив, профессиональная направленность.

Annotation: This thesis analyzes the social criteria for selecting military personnel for drone operator positions. The development of modern military technologies is expanding professional requirements for drone operators. The study examines the importance of professional motivation, responsibility, teamwork, social adaptation and professional orientation. The need for a comprehensive sociological approach to selecting drone operators is substantiated.

Keywords: drone operator, military personnel, professional selection, social criteria, professional motivation, professional adaptation, military team, professional orientation.

KIRISH

Zamonaviy harbiy texnologiyalarning jadal rivojlanishi harbiy xizmatchilarning kasbiy faoliyatiga qo'yiladigan talablarni o'zgartirmoqda. Ayniqsa, uchuvchisiz uchish apparatlaridan harbiy sohada keng foydalanish natijasida dron operatori faoliyati alohida kasbiy yo'nalish sifatida shakllanmoqda. Bu esa

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

harbiy xizmatchilar orasidan ushbu lavozimga munosib nomzodlarni tanlash masalasini dolzarblashtirmoqda.

Dron operatorining faoliyati texnik qurilmani boshqarish bilan cheklanmaydi. Ushbu kasb xizmatchidan diqqatlilik, mas'uliyat, tezkor qaror qabul qilish, axborotni tahlil qilish, jamoa bilan hamkorlik qilish va yangi kasbiy muhitga moslashish qobiliyatini talab qiladi. Shu sababli operatorlarni tanlashda faqat texnik bilim va ko'nikmalarga emas, balki ijtimoiy va kasbiy mezonlarga ham e'tibor berish muhimdir.

Mazkur tezisning maqsadi harbiy xizmatchilarni dron operatori lavozimiga tanlashda muhim ahamiyatga ega bo'lgan ijtimoiy mezonlarni aniqlash va ularning mazmunini yoritishdan iborat.

ASOSIY QISM

Harbiy xizmatchilarni dron operatori lavozimiga tanlash jarayonida birinchi navbatda kasbiy motivatsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Xizmatchining dron operatori bo'lishga bo'lgan ichki qiziqishi uning yangi bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirishiga, kasbiy vazifalarni bajarishga munosabatiga va keyingi moslashuv jarayoniga ta'sir qilishi mumkin.

Kasbiy motivatsiya yuqori bo'lgan xizmatchi yangi kasbiy faoliyatni majburiy vazifa sifatida emas, balki o'z kasbiy rivojlanishining bir qismi sifatida qabul qilishi mumkin. Shuning uchun tanlash jarayonida nomzodning mazkur lavozimga nisbatan qiziqishi va kasbiy intilishlarini o'rganish maqsadga muvofiq.

Ikkinchi muhim mezon - jamoada ishlash qobiliyati. Dron operatori ko'p hollarda boshqa harbiy xizmatchilar, komandirlar va mutaxassislar bilan hamkorlikda faoliyat olib boradi. Shuning uchun nomzodning jamoa bilan muloqot qilishi, vazifalarni muvofiqlashtirishi va umumiy maqsadga yo'naltirilgan faoliyatda ishtirok etishi muhim ahamiyatga ega.

Uchinchi mezon - mas'uliyat hissi**.** Dron operatorining qarorlari va harakatlari harbiy vazifalarning bajarilishiga ta'sir qilishi mumkin. Shu sababli nomzodda xizmat vazifalariga mas'uliyatli munosabat, intizom va belgilangan talablarga rioya qilish kabi sifatlar shakllangan bo'lishi zarur.

To'rtinchi mezon - kasbiy yo'nalganlik**.** Harbiy xizmatchining texnik texnologiyalar, raqamli vositalar va yangi kasbiy bilimlarga qiziqishi uning dron operatori sifatida shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Zamonaviy harbiy tizimda raqamli texnologiyalardan foydalanish kengayib borayotgani sababli xizmatchining yangi texnologiyalarni o'zlashtirishga tayyorligi muhim omil hisoblanadi.

Beshinchi mezon **-** ijtimoiy moslashuv qobiliyati**.** Dron operatori lavozimiga o'tish xizmatchi uchun yangi kasbiy vazifalar va yangi ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishi mumkin. Shuning uchun nomzodning yangi jamoa va kasbiy muhitga moslasha olishi tanlash jarayonida inobatga olinishi lozim.

Shu nuqtai nazardan, dron operatorlarini tanlash mezonlarini shartli ravishda quyidagi tizimda ifodalash mumkin:

Kasbiy motivatsiya → jamoada ishlash → mas'uliyat → kasbiy yo'nalganlik → ijtimoiy moslashuv → kasbiy shakllanish.

Mazkur mezonlarning har biri bir-biri bilan uzviy bog'liq. Masalan, kasbiy motivatsiyaning yuqori bo'lishi yangi bilimlarni o'zlashtirishga ijobiy munosabatni shakllantirishi, jamoada ishlash qobiliyati esa yangi kasbiy muhitga moslashishni yengillashtirishi mumkin.

Shuning uchun dron operatorlarini tanlashda birgina mezonga tayanish emas, balki kompleks ijtimoiy-kasbiy tanlash modelidan foydalanish maqsadga muvofiq.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, dron operatorlarini tanlash jarayonida texnik tayyorgarlik bilan bir qatorda ijtimoiy mezonlarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Xususan, kasbiy motivatsiya, jamoada ishlash

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

qobiliyati, mas'uliyat, kasbiy yo'nalganlik va ijtimoiy moslashuv qobiliyati operatorning keyingi kasbiy faoliyatiga ta'sir qiluvchi muhim omillar sifatida qaralishi mumkin.
Shuningdek, dron operatorlari faoliyatiga bag'ishlangan tadqiqotlarda jamoa va rahbarlarning ijtimoiy qo'llab-quvvatlashi kasbiy faoliyat bilan bog'liq omillardan biri sifatida qayd etilgan.
XULOSA
Harbiy xizmatchilarni dron operatori lavozimiga tanlash zamonaviy harbiy ta'lim va xizmat tizimida muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Dron texnologiyalaridan foydalanishning kengayishi ushbu lavozimga munosib kadrlarni tanlashning ilmiy asoslarini takomillashtirishni talab etmoqda.
Tadqiqot natijasida dron operatorlarini tanlashda kasbiy motivatsiya, jamoada ishlash qobiliyati, mas'uliyat, kasbiy yo'nalganlik va ijtimoiy moslashuv kabi mezonlarni hisobga olish zarurligi aniqlandi. Shundan kelib chiqib, dron operatorlarini tanlashda texnik va kasbiy talablar bilan bir qatorda ijtimoiy mezonlarni qamrab olgan kompleks yondashuvni joriy etish, nomzodlarning kasbiy motivatsiyasini o'rganish va ularning jamoada ishlash qobiliyatini baholash maqsadga muvofiq.
Kelgusida ushbu mezonlarni empirik tadqiqot asosida tekshirish, harbiy xizmatchilar o'rtasida sotsiologik so'rovlar o'tkazish va dron operatorlarini tanlashning ijtimoiy modeli hamda baholash indikatorlarini ishlab chiqish muhim ilmiy vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Mirziyoev, Sh.M. (2026), "Harbiy ta'lim va armiyani raqamlashtirish yangi bosqichga olib chiqiladi", Toshkent, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti.
2. Бодров, В.А. (2001), «Психология профессионалной пригодности», Москва, ПЕР СЕ.
3. Опошнянский, А.В. (2016), «Особенности профессиональной социализации курсантов в условиях военного вуза», Общество: социология, психология, педагогика, №1.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.